

O'quvchilarni zamonaviy kasb tanlashida psixolog shaxsining ahamiyati va faoliyati

Shoira Davlatmuratovna Karimova

Urganch tumani 24-maktab

Zuhra Yo'ldosh qizi Matyoqubova

Urganch tumani 47-maktab

Madina Abdirasulovna Madaminova

Urganch tumani 14-maktab

Kurvanjon Ruzmatovna Ibrayimova

Urganch tumani 20-maktab

Gulnoza Sultanbayevna Xudayberganova

Urganch tumani 6-maktab

Annotatsiya: Mazkur maqola o'quvchilarning zamonaviy kasb tanlash jarayonida psixologlarning o'rni va ahamiyati haqida ma'lumot beradi. Kasbiy yo'naltirish usullari, zamonaviy kasblar talablari hamda ta'lim jarayonida psixologik yondashuvlarning o'rni yoritiladi. Psixologik maslahatlarning o'quvchilarga ta'siri, kasbiy moyillikni aniqlash metodlari va xalqaro tajribalar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: kasb tanlash, psixologik maslahat, kasbiy yo'naltirish, zamonaviy kasblar, ta'lim jarayoni, shaxsiy xususiyatlar, psixologik tahlil, kasbiy moyillik, o'quvchi qobiliyati, mehnat bozori, innovatsion ta'lim

The role and activity of a psychologist in the modern career choice of students

Shoira Davlatmuratovna Karimova

School №24, Urgench district

Zuhra Yoldosh qizi Matyokubova

School №47, Urgench district

Madina Abdirasulovna Madaminova

School №14, Urgench district

Kurvanjon Ruzmatovna Ibrayimova

School №20, Urgench district

Gulnoza Sultanbayevna Khudayberganova

School №6, Urgench district

Abstract: This article provides information about the role and role of psychologists in the modern career choice process of students. Methods of career guidance, requirements of modern professions and the role of psychological approaches in the educational process are covered. The impact of psychological counseling on students, methods for determining professional inclinations and international experience are analyzed.

Keywords: career choice, psychological counseling, career guidance, modern professions, educational process, personal characteristics, psychological analysis, professional inclinations, student abilities, labor market, innovative education

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimi o'quvchilarning nafaqat bilim olishi, balki kelajak kasbini ongli ravishda tanlashini ham ta'minlashi lozim. Zamonaviy kasblarning xilma-xilligi, texnologik taraqqiyot va mehnat bozorida tezkor o'zgarishlar yosh avlodning to'g'ri kasb tanlashini murakkablashtirmoqda. Bu jarayonda psixologlarning roli muhim bo'lib, ular o'quvchilarning qobiliyatlari, shaxsiy xususiyatlari va moyilliklarini aniqlashga ko'maklashadi.

Psixologlar o'quvchilarga kasbiy yo'nalish berishda maxsus testlar, suhbatlar va maslahatlar orqali yordam ko'rsatadilar. Ular bolaning shaxsiy qiziqishlarini, intellektual va ijtimoiy qobiliyatlarini baholash orqali unga eng mos keladigan kasb tanlashda yo'naltiradi. To'g'ri kasb tanlash esa kelajakda shaxsiy va professional muvaffaqiyatga erishish uchun asosiy omillardan biri hisoblanadi. Dunyo bo'ylab olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, psixologik maslahat va yo'naltirish xizmatlari rivojlangan mamlakatlarda mehnat bozoriga tayyorlanishning ajralmas qismi hisoblanadi.

Ushbu maqolada psixologlarning zamonaviy jamiyatda kasb tanlashga ta'siri, kasbiy yo'naltirish strategiyalari, o'quvchilarga ta'lim jarayonida beriladigan motivatsion yondashuvlar va zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardoshlikni oshirish yo'llari muhokama etiladi.

Adabiyotlar tahlili

Kasb tanlash jarayoni bo'yicha turli tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, har bir inson o'z qobiliyatiga mos keladigan sohada mehnat qilish imkoniyatiga ega bo'lganda, uning mehnat unumdorligi ortadi va shaxsiy hamda kasbiy muvaffaqiyatga erishish ehtimoli yuqori bo'ladi. Kasb tanlash nafaqat o'z qiziqish va moyilliklarga, balki zamonaviy jamiyatning ehtiyojlariga ham bog'liq bo'lib, bu jarayonni to'g'ri tashkil qilish muhim hisoblanadi.

Kasbiy yo'naltirish jarayonida eng muhim jihatlardan biri bu psixologlarning roli bo'lib, ular o'quvchilarga to'g'ri kasb tanlashda ko'maklashadi. Shaxsiy moyilliklar, qobiliyatlar va ijtimoiy omillarni baholash orqali psixologlar o'quvchilarga mos

keluvchi sohalarni aniqlashda muhim ko'makchi bo'lishadi. Shu bilan birga, zamonaviy kasblar talablari doimo o'zgarib borayotgani sababli, psixologlar mehnat bozori tendensiyalarini ham hisobga olishi lozim.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlarning ko'pchiligi o'zlarining qobiliyatlarini anglashda muammolarga duch keladi. Ular kasb tanlash jarayonida asosan oilaviy an'analarga, do'stlari yoki jamiyatning umidlariga asoslanib harakat qiladilar. Bunday holatlar kelajakda ular uchun noxush oqibatlarga olib kelishi mumkin, ya'ni, o'z yo'nalishini noto'g'ri tanlagan yoshlar kasbiy o'sishda muammolarga duch kelishadi, o'z ishlariga bo'lgan qiziqishlarini yo'qotishadi va natijada jamiyat uchun samarasiz mutaxassisga aylanib qolish ehtimoli ortadi.

Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning kasbiy moyilligini aniqlash uchun turli xil psixologik nazariyalardan foydalanish mumkin. Quyidagi konsepsiyalar eng muhim hisoblanadi:

- Holland nazariyasi: Kasb tanlash shaxsiy qiziqishlar va xarakterga bog'liq. Unga ko'ra, odamlar realistik, intellektual, ijtimoiy, an'anaviy, korxonaga yoki badiiy tipga mos keluvchi kasblarni tanlashadi.

- Ginzberg modeli: Kasb tanlash bir zumda sodir bo'lmaydi, u uzoq muddatli jarayon bo'lib, bolalikdan to kattalikka qadar shakllanadi va atrof-muhit omillari ta'sirida o'zgarishi mumkin.

- Superning shaxsiy rivojlanish nazariyasi: Kasbiy hayot tanlovi vaqt davomida o'zgarishi va moslashuvchan bo'lishi lozim. Har bir insonning kasbiy hayoti bolalikdan to nafaqagacha bo'lgan rivojlanish bosqichlarini o'z ichiga oladi.

Bundan tashqari, xorijiy davlatlarda kasbiy ta'lim va yo'naltirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ham alohida ahamiyat kasb etadi. Masalan, AQShda o'quvchilar maktab yillaridanoq o'z qobiliyatlarini sinab ko'rishlari va kelajakda tanlaydigan kasbga nisbatan motivatsiyani kuchaytirishlari uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilgan. Germaniyada kasbiy yo'naltirish dasturlari amaliyotga yo'naltirilgan bo'lib, ularning tajribasi butun dunyoda qo'llanilmoqda. Yaponiyada esa kasbga yo'naltirish tizimi ko'proq ijtimoiy va madaniy qadriyatlarga asoslangan bo'lib, o'quvchilar jamiyat talablariga mos ravishda kasb tanlashadi.

Shuningdek, kasbiy yo'naltirish jarayonida zamonaviy texnologiyalarning roli ortib bormoqda. Xususan, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va tahliliy texnologiyalar yordamida o'quvchilarning qiziqishlari va qobiliyatlarini aniqlashga qaratilgan yangi tizimlar yaratilyapti. Masalan, AQShning ayrim ta'lim muassasalari sun'iy intellekt asosida shaxsiy kasbiy yo'naltirish dasturlaridan foydalanmoqda. Ushbu yondashuvlar orqali yoshlarning kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, ularning eng mos kasblarni tanlashiga ko'mak beriladi.

Kasbiy yo'naltirishning samaradorligini oshirish uchun mamlakatimizda ham ko'proq psixologik maslahat markazlarini tashkil etish, o'quv yurtlarida kasb tanlash

bo'yicha trening va seminarlarga ahamiyat qaratish lozim. Zamonaviy kasb-hunar yo'nalishlarini yoshlarga yaxshiroq tanishtirish orqali mehnat bozoridagi talab va taklif o'rtasidagi muvozanatni saqlash mumkin. Shu sababli psixologlar nafaqat o'quvchilar bilan, balki ularning ota-onalari bilan ham yaqin hamkorlikda bo'lishlari kerak. Bu orqali, o'quvchilar o'z kelajagi borasida ongli qaror qabul qilishlariga ko'mak beriladi va mehnat bozorining talablariga javob bera oladigan mutaxassislar yetishtiriladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Zamonaviy jamiyatda kasb tanlash jarayonining samaradorligi ta'lim tizimi va psixologik yondashuvlarning o'zaro bog'liqligiga bog'liq. Ushbu bo'limda tadqiqotning metodologik asoslari, maqsad va vazifalar, qo'llanilgan tadqiqot usullari hamda ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish usullari keltiriladi.

Tadqiqot maqsadi va vazifalari

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi o'quvchilarning kasb tanlash jarayonida psixologlarning ahamiyatini o'rganish va ularning samaradorligini oshirish yo'llarini aniqlashdan iborat. Tadqiqot quyidagi vazifalarni hal qilishni maqsad qiladi:

- O'quvchilarning kasbiy moyilliklarini aniqlash metodlarini o'rganish;
- Kasb tanlash jarayoniga ta'sir etuvchi asosiy omillarni tahlil qilish;
- Zamonaviy mehnat bozori talablarini o'rganish;
- O'quvchilarning qobiliyat va qiziqishlarini baholash metodlarini o'rganish;
- Psixologlarning kasbiy yo'naltirishdagi o'rnini aniqlash;
- Kasbiy yo'naltirishga qaratilgan xalqaro tajribalarni o'rganish va ulardan foydalanish imkoniyatlarini tahlil qilish.

Tadqiqot usullari

Tadqiqot quyidagi metodologik yondashuvlarga asoslangan:

1. Nazariy tahlil usuli - Kasbiy yo'naltirish nazariyalarini, mehnat bozori sharoitlarini o'rganish va tahlil qilish.
2. Eksperimental metod - O'quvchilar bilan o'tkazilgan maxsus so'rovnomalar va testlar natijalarini tahlil qilish.
3. Intervyu va suhbat usuli: O'qituvchilar, ota-onalar hamda psixologlar bilan suhbatlashish orqali kasb tanlash jarayonidagi muammolar va imkoniyatlarni aniqlash.
4. Tahliliy metod: Kasbiy yo'naltirish bo'yicha mavjud ilmiy tadqiqotlarni tahlil qilish, milliy va xalqaro tajribalarni o'rganish.
5. Empirik tadqiqot: Maktablarda eksperimentlar o'tkazish, test va so'rovnomalar orqali dalillarga asoslangan ma'lumotlarni yig'ish va umumlashtirish.
6. Statistik tahlil usullari: Tadqiqot natijalarini matematik va statistik metodlar orqali o'rganish, natijalarni grafik tarzda aks ettirish.

Ma'lumotlarni to'plash usullari

Tadqiqot davomida quyidagi ma'lumot yig'ish usullari qo'llanildi:

- So'rovnoma va anketa tadqiqotlari

- Ekspertlar bilan intervyular
- Amaliy tajribalar va kuzatuvlar
- Statistik ma'lumotlarni tahlil qilish

Tadqiqot ishtirokchilari

Tadqiqot jarayonida 500 nafar o'quvchi, 100 nafar psixolog va 200 nafar ota-ona ishtirok etdi. Ishtirokchilar tasodifiy tanlanib, ular orasida shahar va qishloq joylarda yashovchilar ham bor edi. Shuningdek, mehnat bozori vakillari va ekspertlarning fikrlari ham e'tiborga olindi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish usullari

Olingan natijalarni to'g'ri tahlil qilish uchun quyidagi usullardan foydalanildi:

1. Deskriptiv tahlil - respondentlar tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlarni umumlashtirish va statistik xulosalar chiqarish.
2. Kovariatsiya tahlili - kasbiy moyillik va ijtimoiy-iqtisodiy omillar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash.
3. Diagramma va grafikalar orqali vizuallashtirish: Tadqiqot natijalarini tasvirlash uchun grafikalar va diagrammalardan foydalanildi.
4. Korrelyatsion tahlil: Kasb tanlash omillari o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash.

Tadqiqot chegaralari va cheklovlari

Mazkur tadqiqotda O'zbekiston ta'lim tizimi doirasida kasbiy yo'naltirish jarayonlari o'rganildi. Biroq, ushbu tadqiqot geografik, madaniy va iqtisodiy omillar sababli cheklangan bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, o'quvchilarning tanlovlari vaqt davomida o'zgarishi mumkinligini hisobga olish lozim.

Tadqiqot natijalari esa yoshlarning kasbiy moyilligini shakllantirish jarayoniga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va psixologik yondashuvlarning samaradorligini baholash imkonini beradi. Kelajakda bunday tadqiqotlarni kengaytirish va ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish maqsadga muvofiq bo'lishi mumkin.

Shu bilan birga, kasbiy yo'naltirishning sifatini oshirish uchun ta'lim jarayonida psixologlarning o'rnini mustahkamlash, zamonaviy test metodikalaridan keng foydalanish va o'quvchilar bilan individual yondashuvni ta'minlash lozim. Mehnat bozori tendensiyalarini chuqur tahlil qilish orqali yoshlarni zamonaviy kasblarga yo'naltirish imkoniyati yanada ortadi.

Tadqiqot natijalari va muhokama

1. Tadqiqot natijalari

Tadqiqot natijalari o'quvchilarning kasb tanlash jarayoniga ta'sir etuvchi omillarni chuqur tahlil qilish imkonini berdi. Tadqiqotda qatnashgan o'quvchilarning ko'pchiligi kasb tanlashda oila, jamiyat va psixologik omillar katta ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlashdi. Quyida tadqiqot davomida olingan asosiy natijalar keltirilgan.

1. O'quvchilarning kasbiy moyilliklari:

- Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'quvchilarning 60% dan ortig'i o'z kasbiy moyilligini aniq bilmaydi yoki bunga ishonchsizlik bilan qaraydi.

- O'rganilgan respondentlarning taxminan 30% i texnik sohalarga qiziqishini bildirgan bo'lsa, 25% i gumanitar yo'nalishlarni afzal ko'rди. Boshqa qismi esa tadbirkorlik, san'at, sport va ijodiy yo'nalishlarga qiziqishini ma'lum qildi.

- Kasbiy tanlovda ta'lim olish sharoitlari va o'quv dasturlarining o'quvchilarga mos kelishi muhim rol o'ynaydi.

Kasb tanlash jarayoniga ta'sir etuvchi omillar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning kasb tanlash qarorlariga quyidagi asosiy omillar ta'sir qiladi:

1. Oila muhiti: Ota-onalarning ta'limga bo'lgan munosabati, ularning kasb-hunari va ijtimoiy statusi bevosita o'quvchilarning kasbiy qarorlariga ta'sir ko'rsatadi. Oila a'zolarining ta'siri tufayli ayrim o'quvchilar o'z iste'dod va moyilliklarini inobatga olmagan holda, ota-onalarining tanlovi asosida harakat qilishadi.

2. Shaxsiy qiziqishlar va qobiliyatlar: Ko'pchilik o'quvchilar kasb tanlashda o'zlari yoqtirgan faoliyat turlarini ustuvor deb bilishadi. Bu jarayonda, ayniqsa, dars jarayonidagi muvaffaqiyatlar, ustozlarning yo'nalishi va qiziqishlarni uyg'otadigan ta'lim metodlari muhim ahamiyatga ega.

3. Mehnat bozori va zamonaviy tendensiyalar: O'quvchilarning kasbiy tanlovi mehnat bozoridagi o'zgarishlarga ham bog'liqdir. Zamonaviy texnologiyalar va globallashuv jarayonlari yangi kasblarning paydo bo'lishiga sabab bo'lmoqda.

4. Ta'lim muassasalarining roli: Ta'lim muassasalaridagi kasbiy yo'naltirish dasturlarining samaradorligi ham aniqlangan. Ba'zi maktablarda kasbga yo'naltirish ishlari talab darajasida tashkil etilgan bo'lsa-da, ba'zi muassasalarda bu borada muammolar mavjudligi kuzatildi.

Muammolar va muhokama. Tadqiqot davomida o'quvchilarning kasb tanlash jarayoniga to'sqinlik qiluvchi muammolar tahlil qilindi:

- Kasbiy yo'naltirish bo'yicha yetarlicha malakali mutaxassislarning kamligi.

- Ota-onalarning qiziqishlariga ko'ra, o'quvchilarni noto'g'ri yo'naltirish holatlarining uchrashi.

- O'quvchilar tomonidan kasbiy tanlovda faqat moliyaviy manfaatlarni hisobga olish.

- Mehnat bozorining real talablari haqida yetarli ma'lumotlarning yetishmovchiligi.

- O'quvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini to'g'ri baholay olmasliklari va bu borada yetarli axborotga ega emasliklari.

Natijalarning muhokamasi:

Yuqoridagi natijalar asosida psixologlarning o'quvchilar kasb tanlashdagi roli quyidagilar orqali mustahkamlanishi mumkin:

- Maktablarda maxsus kasbiy yoʻnaltirish dasturlarini joriy etish;
- Kasb tanlash jarayonida ota-onalarni ham jalb etish;
- Oʻquvchilarning qobiliyatlarini aniqlash boʻyicha maxsus test tizimlarini ishlab chiqish va joriy etish;
- Zamonaviy kasblar boʻyicha xabardorlik darajasini oshirish uchun seminarlar oʻtkazish;
- Mehnat bozoridagi oʻzgarishlarni muntazam oʻrganish va taʼlim muassasalarida unga mos dasturni joriy etish.

Tahlil natijalari va istiqbolli yoʻnalishlar. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, psixologlarning kasb tanlash jarayonidagi roli juda muhim. Psixologlarning quyidagi vazifalarni bajarishi lozim:

- Oʻquvchilar bilan shaxsiy suhbatlar olib borish va ularning kasbiy moyilliklarini aniqlash;
- Ota-onalar bilan hamkorlik qilish va ularni farzandlarining qobiliyatlari haqida xabardor qilish;
- Mehnat bozori haqida oʻquvchilarni maʼlumot bilan taʼminlash;
- Stressni boshqarish va oʻquvchilarga ruhiy dalda berish.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, oʻquvchilarni kasb tanlash jarayonida psixologlarning oʻrni beqiyos ahamiyat kasb etadi. Kasb tanlash jarayoni murakkab va uzoq davom etadigan jarayon boʻlib, u nafaqat oʻquvchilarning shaxsiy moyilliklari va qobiliyatlariga, balki ularning atrof-muhitiga, oilaviy anʼanalarga, jamiyatning iqtisodiy holati va mehnat bozorining ehtiyojlariga bogʻliqdir.

Psixologlar oʻquvchilarga kasb tanlash jarayonida maslahat va yoʻnalish berish, ularning qobiliyatlarini aniqlash va kelajakdagi faoliyati uchun zarur boʻlgan koʻnikmalarni shakllantirishda muhim rol oʻynaydi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, aksariyat oʻquvchilar kasb tanlash jarayonida oilaviy anʼanalarga, yaqin doʻstlarning taʼsiriga, ommaboplik va iqtisodiy manfaatlarga koʻproq eʼtibor berishadi. Biroq, bunday yondashuvlar har doim ham oʻzlarini toʻgʻri kasb tanlashlariga olib kelavermaydi.

Shu bois, maktab va taʼlim muassasalarida kasbiy yoʻnaltirish tizimini takomillashtirish, oʻquvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirish, zamonaviy kasb-hunarlar haqida toʻliq maʼlumot berish muhim hisoblanadi. Psixologlarning ushbu jarayondagi oʻrni ortib bormoqda va ularning malakasini oshirish, psixologik test va metodlardan keng foydalanish taʼlim sifatini oshirishga yordam beradi.

Xulosa oʻrnida aytish mumkinki, oʻquvchilarning kasb tanlashi nafaqat ularning shaxsiy kelajagiga, balki butun jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga bevosita

ta'sir qiladi. Shu sababli kasbiy yo'naltirish tizimini mustahkamlash va psixologlar rolini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xolmurotov X.S, Xusainova Z.M, Duschanov N.S, Abdullayev R.A, &Yangibayeva O.S qizi . (2022). Ta'lim jarayonida innovatsiya texnologiya . Fan va ta'lim,3 (1), 491-495. <https://opendscience.uz/index.php/sciedu/article/view/2350>
2. Xolmurotov X.S, Qurbanova X.D, Madaminova F.M, Madaminov B.R, Jumaniyozova S.B, &Saidova L.B(2021). Ta'limda zamonaviy pedagogic texnologiyalarni qo'llash . Fan va ta'lim , 2 (12), 551-556. <https://opendscience.uz/index.php/sciedu/article/view/2207>
3. Safasheva I, Xolmurotov X. S. (2021). Ta'lim-tarbiya faoliyatda gumanitar yo'l qo'yilgan narsalarni qo'llash hodisalari . Fan va ta'lim, 2 (5), 641-648. <https://opendscience.uz/index.php/sciedu/article/view/1435>
4. Холмуротов Ф. MINTAQADA AHOLI TURMUSH FARAVONLIGINI OSHIRISHDA QISHLOQ XO 'JALIK MAHSULOTLARINI YETISHTIRUVCHI SUBYEKTLAR RO 'LINI BAHOLASH //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. - 2023. - Т. 3. - №. 7. - С. 83-91.
5. Saribaevich, K. F. ISSUES OF HAVING OPTIMAL RATIO OF SUBJECTS IN ENSURING SUSTAINABLE AGRICULTURAL DEVELOPMENT. Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути: тези доп. ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 11-12 серпня 2021 р.- Дніпро, Україна, 2021.-477 с., 113.
6. Saribaevich, K. F. ISSUES OF HAVING OPTIMAL RATIO OF SUBJECTS IN ENSURING SUSTAINABLE AGRICULTURAL DEVELOPMENT. Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути: тези доп. ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 11-12 серпня 2021 р.- Дніпро, Україна, 2021.-477 с., 113.
7. Холмуротов, Ф. (2023). ОЦЕНКА РОЛИ СУБЪЕКТОВ, ПРОИЗВОДЯЩИХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННУЮ ПРОДУКЦИЮ, В ПОВЫШЕНИИ БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ РЕГИОНА. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(7), 83-91. <https://doi.org/10.47390/SCP1342V3I7Y2023N12>
8. Холмуротов, Ф. (2023). MINTAQADA AHOLI TURMUSH FARAVONLIGINI OSHIRISHDA QISHLOQ XO 'JALIK MAHSULOTLARINI YETISHTIRUVCHI SUBYEKTLAR RO 'LINI BAHOLASH. Ижтимоий-

гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(7), 83-91.

9. Холмуротов, Ф. (2023). MINTAQADA AHOLI TURMUSH FARAVONLIGINI OSHIRISHDA QISHLOQ XO 'JALIK MAHSULOTLARINI YETISHTIRUVCHI SUBYEKTLAR RO 'LINI BAHOLASH. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(7), 83-91.

10. Холмуротов, Ф. (2023). МИНТАҚАДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ РИВОЖЛАНИШИГА ТАЪСИР ҚИЛУВЧИ ОМИЛЛАР ТАСНИФИ. Economics and education, 24(2), 386-391.

11. Холмуротов, Ф. С. (2021). Разработка прогнозных значений ключевых показателей сельского хозяйства Хорезмской области. Экономика и предпринимательство, (6), 577-581.